

TAVOITTEENA VASTUULLISTA METRIIKKAA OSAAVISSA KASISSA

Eva Isaksson
Helsingin yliopiston kirjasto (eläkkeellä)

Kansallisen julkaisumetriikkaoppaan
julkaisutilaisuus
15.6.2022

JULKAISUMETRIKKA ON MONEN TOIMIJAN PALAPELI

Julkaisumetriikan palveluntarjoajat

Rahoittajat
(Suomen Akatemia ym.)

Julkaisufoorumi

Bibliometrikot

Korkeakoulujen / tutkimuslaitosten arvioinnit

Tiedekunnat / tutkimusyksiköt

Tutkijat (eri uraportaissa eri lähestymiskulma)

Tiedekirjastojen tutkijapalvelut

JOKAISELLA TOIMIJALLA OMA NÄKÖKULMANSA

- Kukaan ei lähtökohtaisesti hallitse koko julkaisumetriikan kenttää, sillä kukaan ei ole toiminut pitkään ja täyspainoisesti kaikissa rooleissa, joita metriikka koskettaa
- Jopa samoissa rooleissa toimivilla voi olla keskenään eriäviä käytäntöjä
- Kosketus julkaisumetriikkaan voi olla satunnaista, toistuvaa tai kokoaikaista
- Tiedonmuruja löytyy melko paljon, mutta kokonais kuvan löytäminen on ollut haastavaa

MITEN JULKAISUMETRIIKAN ASiantuntijaksi?

Yleisimpiä väyliä:

- Informaatiotutkimuksen opinnot (esim. Tuni, Oulu, ÅA)
- Lyhyemmät bibliometriikan kurssit (esim. CWTS/Leiden) ym.
- Palveluntarjoajien (Web of Science, Scopus, jne.) koulutukset
- Bibliometriikan alan konferenssit ja tapaamiset
- Työssä/tekemällä oppiminen

ESIMERKKEJÄ OMALTA URALTA

Työssä oppiminen

- HY Tähtitieteen laitos
- HY Kirjasto

Kirjastoalan pätevyyskoulutus

- 2003-2005

HY tutkimuksen arvioinnit

- 2005-2012/13
- 2012-2016/17

Ulf Kronmanin kurssi

- Bibliometrics for University Librarians, 2011

CWTS

- CWTS Course for Professionals.
- VOSviewer Course.
- Advanced Citation Analysis.

Konferenssit, webinaarit

- Nordic Workshop
- ISSI
- Ym.

Palveluntarjoajien koulutukset

- Clarivate
- Scopus
- Ym.

Omat koulutukset
(niistä oppii eniten)

MITTAAMISEN TRENDIT

- Julkaisumetriikka on aina ollut muutoksessa

Mitataan lukumääriä (paljon viittauksia on paljon)

Lukumäärien sijaan lasketaan indikaattoreita (impact factor ym.)

Indikaattorien jatkojalostus (tieteenala-kohtaisuus ja normalisointi)

Uudet, kattavammat (=vähemmän valikoivat) tietokannat

Laatu määrän sijaan, kriittisyys

Avoin tiede, avoin viittausdata, uudet palvelut

”NÄIN ON AINA TEHTY” VS UUDET METRIIKAT

- Pisimpään alalla toimineet palveluntarjoajat ovat luoneet vaikutusvaltaisia indikaattoreita ja käytäntöjä
- Pitkään metriikkaa käyttäneet ovat tottuneet / sitoutuneet näihin
- Rahoittajat saattavat edellyttää ”vakiintunutta” metriikkaa
- Uusien toimijoiden esiinmarssi ja saatavilla olevan julkaisudatan kehittyminen mahdollistavat uusia lähestymistapoja
- Metriikkaa käyttäville tarjotaan jatkuvasti uusia palveluita, joita pitäisi pystyä arvioimaan

VASTUULLINEN TIEDE

- Lähtötilanne 2010-luvulla: tutkimustietokannat vakiintumassa, saatavilla paljon julkaisumetriikkaa, jonka käyttö tuntui tehostavan arviointeja
- Vastuullinen julkaisumetriikka syntyi kansainvälisenä reaktiona metriikan ylimitoitettuun ja usein tarkoitukseensa soveltumattomaan käyttöön

2013 DORA
San Francisco
Declaration on
Research Assessment

- Lehtiperäisen metriikan käytön rajoitukset

2014 The Metric Tide

- määrällisellä arvioinnilla voidaan tukea laadunarviointia

2016 Leiden Manifesto

- 10 suositusta julkaisumetriikasta

2019 Monikielisen
tiedeviestinnän
Helsinki-aloite

- Paikallisesti tärkeän tutkimuksen rooli

VASTUULLINEN TIEDE SUOMESSA

- Suomessa on seurattu julkaisumetriikan kansainvälistä vastuullisuuskehitystä
- Suomen Akatemia allekirjoitti DORA-julistuksen 2019
- Uudet käytännöt otettu melko laajasti osaksi arviointityötä

2019
DORA-julistuksen
ensimmäiset
allekirjoittajat

2019
Julkaisufoorumi-
luokituksen
vastuullinen käyttö

2020
Kansallinen suositus
julkaisumetriikan
vastuullisesta käytöstä

VASTUULLISUUS KÄYTÄNNÖSSÄ?

- Julkilausumiin sitoutuminen ei vielä merkitse vastuullisuusperiaatteiden toteuttamista käytännössä
- Kansainvälisiä kokemuksia: DORAn allekirjoittajaorganisaatio on voinut käyttää julkaisumetriikkaa mekaanisena mittarina esim. henkilöstöleikkauksissa
- Julkilausumien ja vastuullisuusjulistusten toteutuminen vaatii julkaisumetriikan osaamiseen panostamista ja toiminnan pitkäjänteisyyttä
- Osaamista tarvitaan monella eri tasolla, vaikka niiden lähestymiskulmat eroaisivatkin

OSAAMISEN TILANNE NYT: TUTKIJAT

- Julkaisumetriikasta on tullut olennainen osa tutkijoiden elämää, käytäntö opettaa
- Tutkijat ja yksiköt, joita arvioidaan, painottavat itselle merkitsevää metriikkaa
- Kokeneet professorit vaikuttajina ja profeettoina
- Suhtautuminen usein ristiriitaista

Waste of time. Metrics seldom relate to the importance of research.

They are used too much.

Metrics can be gamed

I'm highly sceptical of the usefulness of any such metrics.

I'm strongly opposed to the use of metrics for researcher, journal or university comparisons or evaluations.

astro
phys
space

Often irrelevant, because of large consortia that make meaningful comparisons very difficult.

Metrics are fairly meaningless.

OSAAMISEN TILANNE NYT: YLIOPISTOT, TUTKIMUSLAITOKSET

- Arviointien välillä kuluu vuosia – arviointitoimistoissa / -elimissä väki vaihtuu
- Julkaisumetriikan käyttö ja tulkinta ei välttämättä ole rutiinia
- Osaamisen päivittäminen voi jäädä arviointikohtaiseksi
- Haasteena lisäksi mm.
 - Oman organisaation hahmottaminen kokonaisuutena, suhteessa muihin
 - Eri tieteenalojen tasapuolinen käsittely

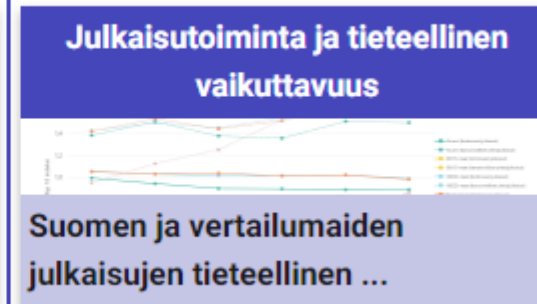
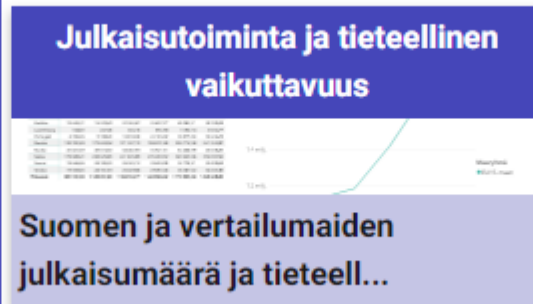
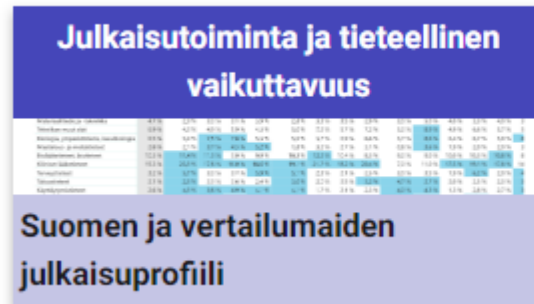
OSAAMISEN TILANNE NYT: KIRJASTOT

- Julkaisumetriikka on osa tiedekirjastojen tutkijapalveluita
- Kirjastoissa julkaisujen käsittely ja raportointi on arkista rutiinitoimintaa
- Julkaisumetriikka on yhä vahvemmin siirtynyt kirjastojen asiantuntijatyöksi
- Kirjastot vahvasti mukana arvioinneissa ja yleensä julkaisumetriikkatyössä
- Panostus julkaisumetriikan osaamisen kasvattamiseen on vahvistunut
- Kirjastot voivat myös tarjota koulutuksia
- Mutta: kirjastot eivät voi tehdä ohjaavia linjauksia metriikan soveltamisesta, ne toimivat asiantuntijoina

OSAAMISEN TILANNE NYT: KANSALLINEN YLÄTASO

- OKM, Suomen Akatemia, Julkaisufoorumi, CSC
- Pitkän linjan osaamiseen on panostettu, resursointi ollut jatkuvaa
- Tieteen tila -katsaukset, Vipunen, bibliometriikkaseminaarit
- Kansallisen ylätason näkökulma, ei juurikaan katso alemman tason sisälle
- Asiantuntijanäkökulma: enemmänkin raportointia kuin analyysiä

« Edellinen

Seuraava »

OSAAMISEN TILANNE NYT: TIEDOTTAJAT, MEDIA

- Tiedotuksessa mennään paljolti rankinguutiset edellä
- Uutisointi lähinnä seurantaa, tiedottaja / toimittaja seuraa tuttua uutislankaa
- Sijoitukset ja vertailut kiinnostavat lukijoita eniten?
- Kriittistä ja taustoittavaa uutisointia on liian vähän suhteessa muuhun uutisointiin

96.
maailmassa.

33.
Euroopassa.

5.
Pohjoismaissa.

1.
Suomessa

SIKSI TÄMÄ OPAS

- Vastuullisuus edellyttää osaamista
- Lähtökohtana pitkän linjan asiantuntijuus
- Oppaan teossa mukana monia eri toimijoita ja näkökulmia
- Kuvailimme oppaan kautta toisillemme mitä tiedämme
- Parhaiten oppii opettamalla toisille

KIITOS!

EVA.ISAKSSON@HELSINKI.FI

EISAKSSO@GMAIL.COM